

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 4C0095

HUMANITIES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 4C

ISSN : 1308-7320

© 2010 www.newwsa.com

Ergin Güneş

Hakkari University

er.gunes@hotmail.com

Hakkari-Turkey

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ÇİN, RUSYA ÖRNEĞİNDE ASYA POLİTİKALARI

ÖZET

Bu çalışmada; ABD'nin, Çin ve Rusya bağlamında soğuk savaş sonrası Asya politikaları, bölgedeki hedefleri, Rusya ve Çin'in ABD'ye tepkisi ele alınmaktadır. ABD 11 Eylül saldırıları sonrası terörizmle mücadele çerçevesinde 2001'de Afganistan'ı, 2003'te ise Irak'ı işgal etmiştir. Böylece ABD, jeopolitik olarak küresel politikada büyük bir öneme sahip enerji zengini bölgeye yerleşip, siyasi ve askeri hâkimiyetini arttırmaktadır. Bu durum Rusya ve Çin'i kaygılandırmaktadır. Ekonomik, ideolojik ve güvenliğe ilişkin çıkarlar 21. yüzyılda Asya'yı, ABD dış politikasının merkezine oturtarak büyük güçlerin oyun alanı yapmıştır. Bir Asya ülkesi olan Türkiye bu gelişmelerden etkilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çıkar, Enerji, Güvenlik, Terörizm, Kaygılar

**ASIAN POLITICS OF THE UNITED STATES OF AMERICA IN THE EXAMPLES OF
RUSSIA AND CHINA**

ABSTRACT

In this study, post-Cold War Asian politics of the USA in the context of China and Russia, its goals in the region, and Russia and China's reaction to the USA are discussed. Within the scope of fighting against terrorism after the September 11 Attack, USA, occupied Afghanistan in 2001, and Iraq in 2003. Thus, USA, settling in energy-rich region which has geopolitically big importance in the global politics, has increased its political and military dominance. This situation worries Russia and China. Interests on economy, ideology and security placed Asia on the center of the foreign policy of the USA in the 21st century, and made Asia as the playground of the big powers. Being on the Asian continent, Turkey is influenced by all these taking place.

Keywords: Interest, Energy, Security, Terrorism, Worries

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Çift kutuplu (*bipolaren*) dünya politikasının çökmesiyle, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dağılmakla kalmamış aynı zamanda ideolojik olarak da Sosyalizm, Liberalizm karşısında yenilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ise küresel politikanın galibi tek süper güç olarak ortaya çıkmıştır. Bununla beraber Soğuk Savaş sonrası dağılan Sovyetler Birliği'nin yerine bir yandan Azerbaycan, Ermenistan, Tacikistan gibi 14 yeni ulus devleti uluslararası sistemde yerini almıştır. Diğer yandan ise Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC), Hindistan, Rusya Federasyonu (RF), Brezilya gibi bölgesel büyük güçler oluşmuştur [1].

Gerek sözü edilen bölgesel güçler ve gerekse uluslararası sistemdeki diğer aktörler Soğuk Savaş dönemi blok disiplininden farklı olarak, ekonomik ve siyasal çıkarlarını korumak için daha özgür hareket etmek istemektedirler. Asya'nın yeni yükselen gücü, dünyanın 2009' da en büyük ikinci ihracat potansiyeline sahip Çin ve SSCB varisi RF; askeri, siyasal ve ekonomik-teknik gücünü arttırıp hegemonyal bir güç olarak uluslararası sistemde yerini alıp bu sistemin yapısının ve yönünün şekillendirilmesinde rol almak istemektedirler. Avrupa Birliği ülkeleri ve Japonya, Güney Kore gibi ekonomik güçler de, ekonomileri için gerekli olan enerji ve pazarı güvenlik altına almak istemektedirler.

Soğuk Savaş döneminden farklı olarak uluslararası sistemde; güvenlik odaklı politika, önceliği jeoekonomi odaklı politikalara bırakmıştır. Bu sebeple dünyanın zengin enerji bölgeleri ve pazarları, gelişmiş endüstriyel ülkeler için büyük önem kazanmıştır. Bu nedenle dünya enerjilerinin önemli bir kısmının bulunduğu Basra, Hazar ve Orta Asya Bölgesi ve çevresi küresel ekonomi açısından büyük bir önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, Soğuk Savaş sonrası Çin, Rusya, İran, Irak, Kuzey Kore gibi ülkeler hem kendi aralarında hem de AB ülkeleri ile ekonomik ve siyasi ilişkilerini geliştirmişlerdir. Buna karşın düşmansız kalan ABD ise Soğuk Savaş sonrası ekonomik ve iç politik nedenlerden ötürü Asya ve Avrupa'daki askeri ve siyasi gücünü azaltıp iç politikaya yoğunlaşmıştır. Bu gelişmeler, ABD'yi kısmi olarak küresel politikada izole etmiştir.

11 Eylül terör saldırıları ve akabinde 'terörizmle ve kitle imha silahlarına sahip diktatörlerle savaş' çerçevesinde gelişen Afganistan ve Irak işgalleriyle birlikte ABD; ekonomik, askeri, siyasal ve ideolojik (neoliberal demokratik-laik-serbest piyasa ekonomisi) etki alanını Afrika'dan, Ortadoğu ve Orta Asya'ya kadar genişletmiştir. Böylece ABD, bir yandan dünya enerji ve ham madde zengini olan Asya ve Orta Doğu'da gücünü/askeri ve siyasal yapısını yeniden arttırmış diğer yandan de facto Çin ve Rusya gibi büyük güçlere komşu olmuştur.

ABD yönetimi kendisine ait olan Balistik Füze Koruma Projesi'ni (*Ballistic Missile Defence Project-BMD*) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization - NATO) şemsiyesi altında Rusya ile İran gibi ABD tarafından tehdit olarak algılanan aktörlere karşı gerçekleştirmek istemektedir.

Bütün bu faktörler ışığında iki kutuplu dünyaya karşı, mevcut küresel politikanın daha karmaşık hale geldiği ise tartışma götürmezdir. Tartışma götürmez diğer bir konu ise yeni yüzyılda ABD dış politikasının ve dolayısıyla küresel politika ekseninin büyük ölçüde Hazar çevresi, Orta Asya ve Ortadoğu'ya kaydığıdır. Bölgenin ve uluslararası sistemin en önemli aktörlerinden Çin ve Rusya ise ABD'nin 11 Eylül 2001' den sonra bölgede izlediği politikadan kendi çıkarları açısından kaygı duymaktadırlar.

Noam Chomsky, Norman Paech gibi tanınmış siyasetçi, dilbilimciler ve hukukçular ise ABD'nin emperyalist/hegemonyal

hedeflerini gerçekleştirmek için 11 Eylül saldırılarını bahane ettiklerini düşünmektedirler. Amerika'nın askeri gücü ile emperyalizmi yaymak istediğini iddia etmektedirler [2 ve 3].

Burada ABD'nin soğuk savaş sonrası Çin ve Rusya ile olan Asya politikaları, bölgedeki ekonomik, siyasi ve güvenlik alanındaki hedefleri ve bu hedeflerin Çin ve Rusya politikaları üzerindeki etkileri mercek altına alınacaktır. Bunun için Asya kıtasının uluslararası sistemdeki jeoekonomik ve stratejik önemi, akabinde ise ABD'nin Afganistan ve Irak işgalleri ile uluslararası arenada izolasyonunu kırması, zengin enerji kaynaklarını ve geçiş yollarının bulunduğu bölgeye hakim olma çabası ve bu çabanın sonuçları sırası ile emperik kaynaklarla desteklenerek ele alınacaktır. Özellikle bölgede ABD'ye önemli bir avantaj sağlayabilecek olan Balistik Füze Koruma Projesi'ne (*Ballistic Missile Defence Project-BMD*)değininilecektir ve yukarıdaki bilgiler ışığında aşağıdaki soruların cevapları aranacaktır.

- Asya Kıtasının ABD'nin dış politikası ve küresel politikadaki yeri nedir?
- ABD'nin bölgedeki hedefleri nelerdir?
- Soğuk Savaş sonrası ABD'nin Asya Politikası nasıl olmuştur?
- 11 Eylül terör saldırıları sonrası ABD Politikası nasıl gelişmiştir?

Ayrıca ABD'nin müttefiki ve NATO üyesi Türkiye'nin ABD'nin bu bölgedeki güvenlik politikasındaki önemine de kısaca değininilecektir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmada Soğuk Savaş'ın kazanan süper gücü ABD'nin Asya kıtası dış politikası ve buradaki çıkarları mercek altına alınmıştır. Kazanan taraf olarak ABD, uluslararası sisteme büyük oranda yön vermektedir. 11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrası Orta ve Batı Asya Bölgesi ve ABD'nin bu bölgede izlediği ekonomik, siyasi ve güvenliğe ilişkin politika küresel anlamda büyük bir önem kazanmıştır. Bunun sonucunda ABD müttefikleriyle Afganistan ve Irak'ı işgal ederek 2010 yılında da yeni güvenlik stratejisi ve Balistik Füze Koruma Projesi'ni devreye sokma kararı almıştır. Özellikle bu Füze kalkını Projesinin başarısı durumunda Asya'da ABD, Çin ve Rusya arasındaki güç dengesinin ABD lehine bozulması söz konusudur. Aynı zamanda ABD'nin izlediği politikanın bölgesel güçler, Çin, Rusya'ya etkisi ve Türkiye'nin, ABD güvenlik politikasındaki rolünün önemi de kısaca irdelenmiştir.

3. ORTA VE BATI ASYA'NIN EKONOMİK VE STRATEJİK ÖNEMİ (ECONOMIC AND STRATEGIC SIGNIFICANCE OF CENTRAL AND WEST ASIA)

Sovyetler Birliği'nin Asya Kıtası'nda olmasından dolayı Soğuk Savaş bu coğrafyada ABD ve AB'nin önünü çektiği NATO için büyük önem taşımaktaydı. Bu nedenle NATO, rakibini daha fazla baskı altına alabilmek için Japonya, Güney Kore gibi bazı ülkelerde askeri üsler inşa etmiş; Afganistan, Vietnam gibi ülkelerde ise SSCB karşıtlarını ya desteklemiş ya da kendi silahlı kuvvetleriyle sosyalizmin yayılmasını engellemeye çalışmıştır. Çin, Japonya gibi ülkelerle ise SSCB'ye karşı stratejik ilişkiler geliştirmiştir.

İki kutuplu dünyanın sona ermesinden sonra ABD'nin izlediği dış politika yüzünden bu bölge önemini kaybetmemiştir. Ekonomik, siyasal ve güvenliğe ilişkin faktörler, hem ABD'nin hem de küresel politikanın 21. yüzyılın Asya Kıtası'na yani Orta ve Batı Asya, Kafkaslar ve Basra çevresine yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Soğuk Savaş sonrası güvenlik kaygıları ile silahlanma yarışı Soğuk Savaş sonrası önceliği ekonomik rekabete bırakmıştır. Unutulmamalıdır ki güçlü bir ekonomi, modern ve teknik donanımlı bir

silahlı gücün ön koşuludur. Bu nedenle ABD, AB, Çin, Rusya, Hindistan, Japonya, Brezilya gibi evrensel olarak ekonomik güçleri gelişen devletler, ekonomi, enerji ve hammadde ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gaz ve petrol rezervlerinin büyük bir bölümünün bulunduğu Hazar Denizi ve çevresi ile Orta Asya (Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan vb.) ve bu bölgeye yakın olan beş Basra Körfezi ülkesine yönelmişlerdir [4].

ABD'li yetkililerin 15.06.2010'da yaptıkları açıklamaya göre, Afganistan'da bir-iki trilyon dolar arası değerde (Bolivya'dan sonra ikinci büyük) lityum rezervi keşfedilmiştir. Ayrıca savaşın hüküm sürdüğü bölgede demir, bakır, kobalt ve altın gibi toplam altı trilyon dolarlık hiç kullanılmamış değerli madenlerin de bu bölgede bulunduğu düşünülmektedir. ABD'nin bu rezervlerden Afganistan'ı işgalinden önce 1991 yılında yapılan tetkiklerden haberdar olduğu ileri sürülmektedir. El değmemiş yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle bu bölge AB, ABD, Çin ve Rusya gibi devletlerin iştahlarını kabartmaktadır. Bu nedenle bu coğrafya büyük güçlerin ilgi odağı olmuştur ve bu güçler arasında ciddi bir enerji rekabeti meydana getirmiştir. Bu devletlerin gelişen ekonomilerine paralel olarak da bu rekabet gittikçe büyümektedir [5].

Enerji ve hammadde kaynaklarına ek olarak bölgenin jeoekonomik açıdan diğer bir önemi de Avrupa ve Kuzey Amerika'daki mal üretiminin yanı sıra dünyada en fazla mal üretimi Çin, Hindistan, Japonya ve Rusya tarafından bu bölgede yapılmaktadır. Aynı zamanda dünya nüfusunun yarısına yakını Çin, Hindistan gibi bu bölge devletlerine aittir. Bu da bu bölgeyi ABD ve AB ülkelerinin başını çektiği Batı Ekonomisi için önemli bir pazar haline getirmektedir.

Jeopolitik ve ideolojik açıdan da bu bölge büyük bir önem arz etmektedir. Çin, Rusya, Hindistan ve Pakistan gibi nükleer güçler de bu coğrafyada yer almaktadırlar. Aynı zamanda dünyanın sayılı zengin gaz ve petrol rezervlerine sahip, ABD ve İsrail tarafından düşman olarak tanımlanan ve Radikal İslam'ın hüküm sürdüğü İran da bu bölgededir ve İran, Çin ve Rusya ile güçlü ekonomik ve siyasal ilişkilere sahiptir.

İdeolojik olarak siyasal/radikal İslam'ı Batı Değerleri için bir tehlike olarak algılayan ABD, fundamentalist 'siyasal İslam'ın neden olduğu terörizmin engellenmesi, temel hak ve özgürlüklerin de anti-ABDizme karşı bütün dünyada yaygınlaştırılmasını kendi politikası açısından büyük bir önem ve öncelik olarak görmektedir. ABD, 2010'da dünya kamuoyuna duyurduğu güvenlik stratejisinde de bunu açıkça belirtmektedir [6].

ABD bu bölge ülkelerini Batı Dünyası'nın (ABD ve AB ülkeleri) temsil ettiği neoliberal (laik, demokratik, insan hakları, serbest piyasa ekonomisi) değerlere entegre etmek istemektedir. Özellikle bu ülkelerin kültürel, inançsal ve coğrafik olarak Türkiye'ye yakın olması ve bölge politikası açısından, Türkiye'nin müttefikliği ABD için büyük önem arz etmektedir.

4. SOĞUK SAVAŞ SONRASI ABD'NİN ULUSLARARASI POLİTİKADAKİ İZOLASYONU (ISOLATION OF THE USA IN THE INTERNATIONAL POLITICS AFTER THE COLD WAR)

Amerika Birleşik Devletleri son yüz yılda iki Dünya Savaşı'nın ve Soğuk Savaş'ın kazananı olarak tartışmasız bir süper güç olduğunu tescil ettirmiştir. Soğuk Savaş dönemi dış politika stratejisini yeniden tanımlamış ve ABD Rolü'nü "Dünya Lideri" ("Leader of the Free World") olarak çizmiştir.

George H.W. Bush, Soğuk Savaşın sona ermesinden hemen sonra Süper Güç olarak Dünya Lideri olduğunu, temel hak ve özgürlükleri anti-ABDizme karşı bütün dünyada yaygınlaştıracığını dünyaya ilan etmiştir. Bunun için G.H.W. Bush tek taraflı (*unilateral*) bir dış

politika izleyeceğini, gerek görüldüğünde müttefikleri ile hareket edilebileceğini ya da uluslararası alanda şekli bir işbirliğini izleyebileceğini öngörmüştür. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler, Güvenlik Konseyi'nin kararı ve ağırlıklı olarak AB'li müttefiklerle Irak hareketini gerçekleştirmiş ve Güney ve Kuzey Irak'ta Kürtlerin ve Şiiilerin güvenliğini sağlamak için 1991 yılında bir bağımsız bölge oluşturmuştur. Bu bölgeyi Irak Hava ve Kara sahanlığına kapatarak Saddam rejimine karşı ekonomik ve politik bir izolasyon uygulamıştır. Buranın güvenliğini de büyük ölçüde Kuzey Irak ve Türkiye'ye yerleştirdiği askeri güçleri ile sağlamıştır [7].

Akabinde Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci ve NATO'nun Sovyetler Birliği'nin etki alanında genişleme süreci başlamıştır. SSCB dağılmadan kısa bir süre önce 1991'de, ABD ve SSCB Soğuk Savaş döneminde damga vuran nükleer başlıklı silahların 10000'den 6000'e indirilmesini öngören Strategic Arms Reduction Treaty (START) antlaşmasını karşılıklı olarak imzalayarak nükleer silahların azaltılması yoluna gitmişlerdir. Çok geçmeden Rusya ile 1994 yılı Ocak ayında Brüksel'de imzalanan Doğu Avrupa ülkelerinin de NATO'ya dahil edilmesini öngören "Barış için Ortaklık" projesi, 1997'de Madrid'deki NATO zirvesinde Polonya, Macaristan ve Çek Cumhuriyeti'nin üyeliği ve Ukrayna ile özel statü konusunda anlaşılması ile NATO, Rusya'nın sınırlarına kadar dayanmıştır. Bununla da kalmayıp Rusya'nın Avrupa'daki son kalesi olan Yugoslavya'yı da 1999 Kosova Savaşı'yla bölen NATO/ABD artık de facto ve de jure Avrupa'da Doğu Bloku'ndan kalma son kalıntıları da zayıflatıp Rusya'nın Avrupa'daki etkisini iyice kırmıştır. Bütün bunlar ABD'nin dünyanın tek lideri olduğunu bir kez daha tescil ediyordu [8].

ABD, Bill Clinton'ın başkanlığı döneminde müttefikleri, Avrupa Birliği (AB) ve Birleşmiş Milletler ile birlikte hareket edip çok taraflı (*multilateral*) bir davranış biçimiyle "dünya polisi" olarak uluslararası sistemi yapılandırmak istemiştir. Clinton, Çin politikasında iki yol izlemiştir (*conagement*): Bir yandan siyasal işbirliği ve ekonomik entegrasyonu ile Çin'in uluslararası sistemle bütünleştirilmesini öngörmüş (*engagement*) diğer yandan ise 'potansiyel rakibi' Asya'nın Ejderini bölgedeki üslerle ve devletlerle iş birliği yaparak çevrelemek istemiştir. Böylece Çin'le yaşanabilecek bir rekabeti, krizi ya da çatışma riskini de (*hedging*) hesap etmiştir. Bu manada Clinton, 1998'deki Çin ziyaretinde bölgenin büyük gücünü, Çin'in Asya Politikasındaki yerini, "stratejik ortak" olarak tanımlamıştır [9]. 2000 yılının Kasım ayında işbaşına gelen Oğul Bush Hükümeti döneminde de aynı politika izlenmesine rağmen, ABD ile ilişkileri gerilmeye başlamıştır. Nisan 2001'de ABD'nin askeri casus uçağının Çin hava sahasında yakalanıp personelin gözaltına alınıp sorgulanması, iki ülke arasında bir krize neden olmuştur. Bu krizde ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell, Çin'in ABD'nin dış politikasındaki yerini "stratejik ortak"lıktan "stratejik rakip"liğe evirmiştir. Çin artık yeni yüzyılda ABD'nin dış politikasında SSCB'nin yerini alarak yeni rakibi oluyordu [10 ve 11].

Çin ve Rusya, Soğuk Savaş çelişkilerini bir tarafa bırakıp birbirleriyle, AB Ülkeleri ile Irak, İran ve enerji zengini diğer ülkelerle ekonomik ve siyasi ilişkilerini güçlendirip, çıkarlarını gerçekleştirmek yoluna gitmişlerdir. Gerek II. Körfez Savaşı'nda ve gerekse de Kosova Savaşı'nda Batıya karşı ortak bir politika geliştirebilmişlerdir. Dahası Japonya, Çin ve AB ülkeleri ekonomilerinin artan enerji ihtiyacını karşılayabilmek için Rusya, İran, Irak gibi bölgedeki enerji zengini ve diğer Arap ülkeleri ile ilişkilerini güçlendirme yoluna gitmiştir. Bununla beraber bölgesel güçler, Soğuk Savaş sonrası gelişimleri ve uluslararası politikadaki pozisyonları açısından farklılık göstermektedir:

31 Aralık 1991 yılında SSCB'nin hukuken sona ermesiyle yerine kurulan Rusya 2000'li yıllara kadar komünizm yerine milliyetçi bir devlet olarak SSCB'nin yerini almak için Şubat 1993'te kabul ettiği "yakın çevre" politikasıyla SSCB'nin eski topraklarında etkisini yeniden arttırmayı öngörmüştür. Ancak Rusya 1999 Kosova Savaşı ile Avrupa'daki etkisini kaybetmekle kalmamış, hem yolsuzluklar hem de ekonomik sorunlar ile iç politikadaki güç boşluğundan/ güç savaşından ve Çeçen savaşlarından dolayı uzun süre iç politika ve ekonomik ve siyasal sorunları ile uğraşmıştır. Bu nedenlerden dolayı uluslararası ve bölgesel politika ile ciddi bir anlamda ilgilenememiştir [12].

Çin ise Soğuk Savaş sonrası ABD ve Sovyetler Birliği arasındaki stratejik önemini kaybetmesine rağmen, bölgesindeki güç boşluğunu çıkarları için kullanmasını bilmiştir. Denk Xiaoping tarafından 1978 yılında Çin ekonomisini serbest piyasa ekonomisine eklemeye reformu 90'lı yılların sonuna kadar başarıyla uygulanarak ucuz iş gücü ve düşük maliyetli ürünler sayesinde ABD'nin vergi indirimlerini ihracatı için kullanmak suretiyle döviz girdileri arttırılmıştır. II Dünya Savaşı nedeniyle Japonya, Çinlilere karşı işlediği insan hakları ihlallerini lehine kullanarak ekonomik yardım ve High-Tech transferi ile teknolojik ürünlerin geliştirilmesini sağlamıştır. Rusya'dan ise ucuz ve gelişmiş silahlar ithal edip konvansiyonel askeri gücünü arttırarak bölgede ve uluslararası sistemde etki alanını genişletmiştir. Öyle ki, 90'lı yılların sonuna kadar Çin'in, Rusya'nın silah ihracatındaki payı % 40'a ulaşmıştır [7 ve 13].

Özetlemek gerekirse, Sovyetlerin dağılması, ABD'nin dış politikasını temel olarak iki şekilde etkilemiştir: Birincisi 'Süper Gücün' düşmansız kalmasıyla önceliği ekonomideki ve iç politikadaki sorunların çözümüne vermesine neden olmuştur. Bu da ABD Yönetimi'nin dış politikayı ikinci plana itmesine yani Asya ve Avrupa'daki askeri ve siyasi gücünü geri çekip iç politikaya yoğunlaşmasına neden olmuştur. İkincisi ise Blok disiplini sona ermiştir ve artık devletler daha özgür hareket etmek istemişlerdir. Bu da Soğuk Savaş dönemi ABD müttefiklerinin ABD'den daha bağımsız hareket etmelerine olanak sağlamıştır.

Bu iki nedenden dolayı Çin, Hindistan, Rusya, Brezilya gibi ülkeler bölgelerindeki ABD'nin geri çekilmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan güç boşluğunu doldurup, bölgesel bir aktör/büyük bir güç olarak ortaya çıkmışlardır. Bütün bunlar ABD'yi 90'lı yılların sonuna yani 11 Eylül terör saldırılarına kadar kısmi olarak küresel politikada izole etmiştir [1].

5. 11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI VE İZOLASYONUN KIRILMASI (SEPTEMBER 11 TERRORIST ATTACKS AND BREAKING IN THE ISOLATION)

11 Eylül 2001' de meydana gelen ve El Kaide militanları tarafından Amerika'da gerçekleştirilen terör saldırıları ABD'nin ve küresel politikanın koordinatlarını temelden değiştirmiştir. Süper gücün dokunulmaz olmadığı anlaşılmış bununla beraber kendi politikasını ve önceliklerini de Soğuk Savaş'tan sonra yeniden gözden geçirmesine neden olmuştur. Saldırılarından kısa bir süre sonra 20 Eylül 2001'de ABD Başkanı Bush uluslararası kamuoyuna yaptığı konuşmada "terörizmi" ABD'nin yeni hedefi yapmakla kalmıyor ABD politikası hakkında bazı sinyaller de veriyordu:

"Terörizme karşı olan savaşımız El Kaide ile başlamış bulunmaktadır. Terörizme karşı olan bu savaş, her terörist grup küresel alanda takip edilip durdurularak yok edilene kadar devam edecektir." [14].

Bunun akabinde Eylül 2002'de yayınladığı güvenlik stratejisinde Bush şu noktanın altını çiziyordu:

"Güvenliğimize karşı olabilecek tehlikeleri kontrol edebilmek için ABD'nin Batı Avrupa'da, Kuzeydoğu Asya'da ya da Amerika silahlı kuvvetlerinin ihtiyaç duyması halinde uzak bölgelerde üslere ihtiyacı vardır." [14].

Burada asıl dikkat çeken nokta ise "terörizme karşı savaşta" zaman ve bölge/yer olarak hiçbir şekilde sınır çizilmiyordu. Bunun yanı sıra, Kuzeydoğu Asya'da ve gerek gördüğünde dünyanın herhangi bir noktasında askeri olarak müdahale etmek için askeri üsler kurmayı öngörmekteydi. Bunun sonucunda Bush Doktrini denilen "önleyici savaş" veya "önceden saldırı" stratejisi devreye sokulmuştur. Buna bağlı olarak "terörizm" ve "nükleer silah geliştirmek suretiyle terörizmi destekleyen ülkeler" hedef alınmıştır. Ayrıca ABD dış politikası Mart 2003'te, 'terörizm' ve kitle imha silahlarını elinde bulunduran 'diktatörlerle' mücadelenin yanı sıra demokrasi ve insan haklarının liberal bir dünya düzeninde yayılması kararını almıştır [15 ve 11].

Terörizm ile mücadele sürecinde terör saldırılarından sonra ABD yönetimi, El Kaide ve ona destek olan Afganistan'daki Taliban rejimini kendisine düşman olarak ilan etmiştir. Saldırılarından sonra Oğul Bush dünya kamuoyuna "ya bizimlesiniz ya da bize karşı" sloganıyla, dış politikasının yeni yol ve hedeflerinin sinyallerini veriyordu. Özellikle uluslararası politikada ABD'ye karşı gelişen olumlu havayı iyi kullanarak Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararı ve uluslararası katılımın içinde bulunduğu bir güç ile ABD, Afganistan'ı 2001'de işgal edip Taliban rejimine son vermiştir [15 ve 11].

ABD kitle imha silahlarını elinde bulunduran diktatörlerle mücadele sürecinde ise 2003 yılında Irak politikasında "rejimin izolasyon politikası"ndan, "Saddam rejiminin düşürülmesi politikası"na geçmiştir. Bu izlemde Irak, ABD ve İngiliz birlikleri tarafından 20 Mart 2003 yılında işgal edildi ve Irak rejimi düşürüldü. Irak de facto Kürtler, Sünniler ve Şiiler arasında üçe bölündü. 2009 yılında ABD'de başkan seçilen Barack Hussein Obama, Ağustos 2010'dan itibaren askeri birlikleri Irak'tan çekme işlemini 2011'in sonuna kadar tamamlamak istemektedir [16].

11 Eylül saldırıları, Afganistan ve Irak'ın işgali uluslararası politik dengelerin yanı sıra Çin-ABD ve Rus-ABD ilişkilerini de temelden değiştirmiştir:

Bu dış politika stratejisi ile Birleşik Devletler, Soğuk Savaş sonrası ekonomik ve siyasal izolasyonunu kırmakla kalmamış aynı zamanda 21. yüzyılın tek süper gücü olduğunun ve bunu kimseye kaptırmaya niyetinin olmadığını da altını çizmiştir. "Terör tehdidi gerekçesiyle" ABD, bir yandan İran diğer yandan Hindistan, Pakistan, Çin ve Rusya gibi nükleer güçlere coğrafik olarak buldukları bölgelerde siyasi ve askeri gücünü arttırarak komşu olmuştur. Bu komşuluk, ABD'nin dünya gaz ve petrol rezervlerinin yüzde yetmişine yakın bir kısmının bulunduğu enerji merkezleri/ transfer yollarının olduğu bu bölgede askeri ve siyasi gücünü Asya kıtasında yeniden arttırmasına neden olmuştur. Başkan Obama'nın "Yeni Güvenlik Stratejisi'nin Çin'le ve Rusya ile olan ilişkilerine yeni bir boyut kazandıracağı ileri sürülebilir [1, 17, 10 ve 15].

6. ABD'NİN GÜVENLİK STRATEJİSİ VE YENİ DENGELER (SECURITY STRATEGY OF THE USA AND NEW BALANCES)

Amerika Birleşik Devletleri dış politikasının kırmızı çizgilerini belirlemek için çeşitli dönemlerde güvenlik stratejileri hazırlar. Son 10 yıl içinde George W. Bush döneminde, Eylül 2002 ve en son Mayıs 2006'da hazırlanan ve kamuoyuna sunulan iki güvenlik

stratejisinden sonra, Barack Hussein Obama ABD'nin yeni güvenlik stratejisini West Point Askeri Akademisi'nde 27.05.2010'da kamuoyuna duyurmuştur. İçerik olarak Oğul Bush'un güvenlik stratejisinden çok da farklı olmayan bu strateji, özetle şu noktaları kapsamaktadır:

ABD dünya liderliğinin altını çizmektedir. Bunu sağlamak için ekonominin vazgeçilmez unsuru olan enerjinin, hammadde kaynaklarının ve pazarların güvenlik altına alınmasını dış politikasının birinci öncülü yapmaktadır. Özellikle enerji konusunda dışa bağımlılığın azaltılması ve alternatif enerji kaynaklarının bulunması ABD yönetiminin önemli bir ödevi olarak altı çizilmektedir.

İdeolojik olarak kendi halefleri Bill Clinton ve George W. Bush döneminde olduğu gibi neoliberal değerler desteklenecek ve terörizmle ciddi anlamda mücadele edilecektir. Ancak George W. Bush'tan farklı olarak uluslararası politikada çok- taraflı/çok-kutuplu hareket etmeyi öngörmektedir. Bu bağlamda bölgede ve uluslararası sistemde eşgüdümlü hareket edeceği aktörleri de güç potansiyeline ve gelişmişlik düzeylerine göre kategorize etmektedir. Bu çerçevede:

Çin, Hindistan ve Rusya gibi bölgesel büyük güçler ile Brezilya, Güney Afrika ve Endonezya gibi güçlü/güçlenen devletlerle beraber hareket etmeyi planlamaktadır.

Asıl dikkat çekici olan ise G-20 devletlerine küresel ekonominin önemli aktörü olarak vurgu yapılmasıdır.

Obama'nın yeni stratejisinde dikkat çekici noktalardan birisi de G-8 devletlerinin küresel politikadaki rolünün zayıflayacağı ya da G-8 devletlerinin G-20 devletleriyle bu rolü paylaşmak zorunda kalacağı anlamına gelebilir. De facto G-8 ülkeleri yani Çin ve Rusya yeni uluslararası politikada ABD tarafından güç kaybına uğratılacaktır. Buna dayanarak stratejik olarak ABD'nin dünya ve bölge politikasında büyük bir öneme sahip olan ve G-20 üyesi Türkiye'nin rolü de bölgede artacaktır.

Bu stratejinin hayata geçirilmesinde ise önceden olduğu gibi "daha modern ve güçlü bir ordunun" olacağını altı çizilmektedir. Bu ordunun da şüphesiz ABD'nin güç politikasının önünü açacağını söyleyebiliriz [7 ve 18]. Buna bağlı olarak ABD Kongresi, Pentagon'a 2011 yılı için yaklaşık 700 milyar \$'lık rekor düzeydeki bir bütçeyi tahsis etmiştir. Bu rakam ise bütün NATO üyelerinin 2011'de savunmaya harcayacağı bütçeden daha fazladır [19].

Barack Obama yönetimi, ulusal güvenlik stratejisini NATO'yla güçlendirmektedir. Bu çerçevede 19.11.2010 /20.11.2010 tarihleri arasında Lizbon'da bir araya gelen 27 üyenin katıldığı NATO toplantısında da NATO'nun tehdit algılamalarını ve hedefini yeniden belirlemiştir. Burada NATO'nun yeni tehdit algılamasında Asya'nın ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu toplantıda Avrupa'ya kurulması planlanan, görünüşte/ fiilen sadece İran'a karşı yapılan ve Rusya ile Çin'in karşı çıktığı füze savunma sistemi konusunda önceki yönetimin benimsediği modelde yeni düzenlemeye gidilerek, "aşamalı uyarlanabilir yaklaşım" (*Phased Adaptive Approach*) model olarak kabul edilmiştir. Bu yeni yaklaşımın en önemli farklarından birisi, bu savunma sistemi projesinin NATO şemsiyesi altında yapılmasıdır. Bu projede Türkiye'ye de rol düşmektedir [20 ve 21].

7. ABD'NİN FÜZE SAVUNMA SİSTEMLERİ VE TÜRKİYE (USA'S MISSILE DEFENCE SYSTEMS AND TURKEY)

Türkiye'nin NATO ve dolayısıyla ABD açısından önemi Soğuk Savaş dönemine dayanmaktadır. O dönemde Türkiye, Sovyetler Birliği ile kara sınırı olan tek NATO ülkesiydi. ABD, 16.10.1962/ 28.10.1962 tarihleri arasında SSCB ile olan Küba krizini de Türkiye sayesinde aşmıştır. ABD yönetimi o dönemde SSCB'nin Küba'ya yerleştirdiği/ yerleştirmek

istediği ve ABD'yi vurabilen nükleer füzelere karşı, Türkiye'ye füze yerleştirerek Soğuk Savaş döneminin en sıcak krizini atlatmıştır. Ancak bu füzelerin Türkiye'ye yerleştirilmesi ile Türkiye'yi SSCB'nin öncelikli hedefi yapmıştır [22].

ABD'nin tehdit algılamalarından dolayı hayata geçirmek istediği yeni Füze Kalkanı Projesinin bir kısmı stratejik konumundan dolayı Türkiye'de hayata geçirilmesi planlanmaktadır. ABD bölgedeki düşman ülkelerden gelebilecek herhangi bir saldırıyı, Türkiye'ye yerleştireceği erken uyarı ve füze sistemleriyle etkisizleştirmek istemektedir. Bu açıdan da Türkiye İran'la kara sınırı olan tek NATO ülkesi olarak NATO'nun ön cephesidir ve stratejik rolü Soğuk Savaş dönemine benzeşmektedir [23].

Türkiye, jeostratejik öneminin yanısıra NATO'nun ikinci büyük ordusuna sahip olması nedeniyle ABD'nin bölge politikası için de büyük bir öneme sahiptir. Türkiye 1990'daki Körfez Krizinde ABD'nin Irak politikasını desteklemiştir. 2001 yılında Afganistan'ın işgalinde ise desteklemekle kalmamış Afganistan'daki Uluslararası Barış Gücü (ISAF) bünyesinde 720 ile 1488 sayıları arasında faaliyet gösteren Türk Birliği, Afgan askerlerine eğitim vermiştir. Ancak ABD Türkiye'den muharip birlikler talep etmekte, Türkiye ise bundan kaçınmaktadır [24].

ABD'nin Japonya ve Güney Kore gibi müttefiklerini kendi balistik nükleer şemsiyesi olan Balistik Füze Koruma Projesi altına almak istemesi, Çin'i ve Rusya'yı bu yarışa girmeye ve elindeki silahları niteliksel/niceliksel olarak iyileştirmeye/arttırmaya zorlamaktadır. Böyle bir yarış, Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'nin kaybettiği düşünülürse, Çin'in ya da RF'nin böyle bir yarışta kazanması pek kolay görünmemektedir. ABD'nin ayrıca NATO'nun doğru ilerlemesini öngördüğü de unutulmamalıdır [7, 2 ve 25].

ABD'nin yeni güvenlik stratejisi ışığında Asya'daki siyasal davranış biçimi göz önünde bulundurulduğunda Birleşik Devletler; Afganistan, Filipinler Cumhuriyeti, Güney Kore, Japonya ve Orta Asya'daki askeri üslerle ÇHC ve RF'yi de facto çevrelemektedir. Haziran 2010'da Washington yönetimi, 2011'e kadar askeri eğitim merkezi kurma konusunda Orta Asya Cumhuriyetlerinden Tacikistan'la bir anlaşmaya varmıştır. Böylece kuracağı bu askeri merkezle Afganistan'daki NATO güçlerine lojistik destek yollarını da güvence altında tutmaktadır.

8. ÇİN'İN KAYGILARI (CHINA'S WORRIES)

2001 yılında ABD yönetimi tarafından 'stratejik rakip' olarak ilan edilen Çin, 11 Eylül olaylarından sonra ABD'yle bölgede ortak hareket etmeye başlamıştır. İkili ticaret önemli oranda arttırılmıştır. Çin ABD'nin Japonya'daki askeri üslerinden de memnun görünmektedir. Bu üslerden dolayı Japonya'nın askeri-nükleer bir güç olup kendisine rakip olmasını engellediğini düşünmektedir. Ancak 17 Aralık 2010'da açıklama yapan Japon hükümeti, "Çin'in bölgede artan gücü ve Kuzey Kore'nin nükleer silah tehdidi" nedeniyle "aktif savunma sistemini" öngören ulusal bir savunma programı hazırlama kararı almıştır. Bu karara göre Tokyo yönetimi, önümüzdeki 5 yıl içerisinde bu projeye 280 milyar dolar kaynak ayıracaktır. Japonya'nın bu oranda savunma sistemini güçlendirmek istemesi bölge dengeleri açısından oldukça yeni ve önemlidir ve Çin tarafından kaygı ile karşılanmaktadır [26].

Çin yönetimi, ABD'nin Afganistan'daki askeri yapısından da bir açıdan memnundur. Çünkü Çin kendi toprakları içinde yer alan Müslüman Uygur Türklerinin Taliban tarafından kışkırtıldığını düşünmektedir. Bu yüzden de Çin ABD'nin Taliban'a karşı olan (köktenci siyasal İslam'la) mücadelesini de selamlamaktadır [11].

Ancak diğer bir açıdan ise Çin, ABD'nin Afganistan, Irak ve İran'a ilişkin politikalarıyla askeri olarak çevrelendiğini düşünmektedir. Buna ek olarak ABD'nin kendisinin enerji ve hammadde merkezlerine ulaşmasını engellemek istediğini düşünmektedir. Çünkü Çin dünyanın ikinci büyük petrol ithalatçısıdır ve gelişen ekonomisinin ihtiyacı olan enerji ihtiyacının %50'sinden fazlasını Suudi Arabistan, Angola ve İran'dan karşılamaktadır. Bu bağımlılık büyüyen ekonomisine paralel olarak devamlı artmaktadır [27 ve 28]. Bunun yanı sıra Çin, ABD'nin Tayvan'ı siyasi arenada desteklemesinden ve Tayvan'a silah satışından dolayı rahatsızdır. Ayrıca ÇHC, ABD'nin 22 yıldan beri kendisine karşı uyguladığı silah ambargosunu kaldırmasını, ya da en azından hafifletmesini talep etmektedir [29].

Çin ve ABD arasındaki ciddi sorunlardan birisi ise Çin'in lehine olan ticaret açığıdır (2009'da 226 milyar \$). Bütçe ve ticaret açığını kapatmak için ABD, 2010 yılında Seul'daki G-20 zirvesinde dünyanın iki büyük ekonomik gücü Almanya ve Çin'in ihracatlarına üst kota konulmasını talep etmiştir. Bununla beraber Obama Hükümetinin Çin para birimi Yen'in değerinin uluslararası para birimlerine karşı değerinin yükseltilmesi için baskı yapmaktadır. Çin ise ABD'nin bu iki isteğini de Dünya Ticaret Örgütünün (*World Trade Organization*, WTO) serbest piyasa kurallarına uymadığı gerekçesiyle reddetmektedir. [7, 27, 28, ve 30]. Buna karşı ise Çin, dünya High-Tech-endüstrisi açısından önemli yere sahip olan ve %95-97 arasında üretimini kendisinin yaptığı Promethium, Europium, Neodym, Gadolinium gibi hassas maddelerin tekeli elinde bulundurmaktadır [31].

9. RUSYA: KAYGI MI? ORTAKLIK MI? (RUSSIA: WORRY? OR PARTNERSHIP?)

Rusya ise Çin Halk Cumhuriyeti gibi ABD'nin radikal İslam ile mücadelesini desteklemekle beraber ABD'nin bölgedeki askeri varlığına endişeli yaklaşmaktadır. NATO'nun 2004'te Baltık ülkelerini bünyesine almasından sonra, Ukrayna ve Gürcistan'ı bünyesine alıp doğuya doğru genişleme isteğini ve Füze Kalkanı Projesini tehdit olarak algılamaktadır. ABD'nin kendisinin Asya'daki enerji tekeli kırılmak ve etki alanını daraltmak istediğini düşünmektedir [32 ve 22].

Bu nedenden dolayı RF, Orta Asya devletleri ile ilişkilerini geliştirerek ABD ve NATO'nun bölgedeki askeri ve siyasal yapısını zayıflatmak yoluna gitmektedir. Bu çerçevede Özbekistan, Rusya'dan aldığı 2 milyar dolarlık mali yardımdan sonra ABD ile olan üs konusundaki anlaşmasını yenilememiştir. Bunun yanı sıra 2008'de Gürcistan hareketini gerçekleştiren Rusya, Ermenistan'daki askeri yapısını güçlendirmiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı Ukrayna ve Gürcistan'ın NATO üyeliği ertelenmiş ve Rusya ile WTO'ya üyelik müzakereleri başlamıştır.

İşte bu nedenler Çin ile Rusya'yı bölgede ABD politikalarına karşı yaklaştırmıştır. ÇHC, ticari ve askeri ilişkilerinin yanında siyasal olarak da Asya'dan Latin ABD ve Afrika'ya kadar ticari ve ekonomik ilişkilerini geliştirme yoluna gitmiştir. Bölge devletleri ile Shanghai Cooperation Organization (SCO) çerçevesinde siyasal ve askeri ilişkilere de girmektedir [27 ve 28].

Dünyanın en büyük gaz rezervlerine sahip olan Rusya, bölgesindeki enerji ve hammaddenin işlenmesinde Çin'le eşgüdüllü hareket etme kararı almıştır. Bu çerçevede Rusya ile Çin 205 adet ekonomik projeyi 2018 yılına kadar gerçekleştirme kararı almışlardır. Bu bağlamda Doğu Sibirya ve Çin'in kuzeydoğusundaki Daqing kenti arasında yer alan Doğu Sibirya-Pasifik Okyanusu (ESPO) petrol boru hattı inşa edilmiştir. 2013 yılında tam olarak bitmesi durumunda 4070 kilometreyle dünyanın en uzun petrol boru hattı olacaktır. ESPO petrol boru hattı Rusya'nın Çin'e Ocak-Mart 2011 arasında 3,68 milyon ton,

tam olarak devreye girmesi durumunda ise yıllık 15 milyon ton petrol ihraç etmesi planlanmaktadır [27, 33 ve 34].

Bölgede ve uluslararası politikada çok yeni olan ve hem bölgede ve hem de uluslararası politikada bir dönüm noktası olan ise, Rusya'nın ilk başlarda karşı çıktığı ABD'nin 20 milyar \$' a mal olması beklenen Füze Savunma Sistemine ortak olmasıdır. 19.11.2010 tarihinde Lizbon'da bir araya gelen NATO'nun 28 üyesi ve ikinci günü zirveye gözlemci sıfatıyla davet edilen Rusya'nın, kendisinin halefi olan SSCB'ye karşı ve kendisini de tehdit olarak algılayan NATO'yla Füze Kalkanı Projesi'nin hayata geçirilmesi konusunda işbirliği yapacağı ifade edilmiştir. Böylece Rusya'nın devlet başkanı Dimitrij Medwedev "Atlantik'ten Ural'lara kadar güçlü bir sistemin" altını çizmiştir. Almanya Başbakanı Angela Merkel ise "Soğuk Savaş şimdi tamamen bitti." ifadesini kullanmıştır. Bütün bunlar Rusya'nın hava sahasını sivil sevkیات için kullandırmakla kalmamış, demiryoluyla silah dışındaki malzemenin taşınmasına geçit vermesini de beraberinde getirmiştir. Ancak burada Rusya'nın pozisyonunun ne olacağı net olarak belirtilmemiştir. Rusya'nın bu projedeki rolü Rus-Çin ve Rus-İran ilişkilerini gelecekte etkileyebilir [20 ve 35].

10. SONUÇ (CONCLUSIONS)

Soğuk Savaş sonrası jeoekonomik, jeoaskeri ve jeopolitik faktörler Basra Körfezinden başlayarak, Kafkaslardan, Güneybatı Asya ve Orta Asya'ya, Çin'e kadar olan bölgeyi ABD dış politikasının merkezine oturtmuştur. Bu faktörlerin ışığında ve ABD'nin izlediği politika dikkate alınırca dünyanın süper gücünün bölgede hedefleri kısaca şöyle özetlenebilir:

11 Eylül saldırılarını gerçekleştiren 'siyasal İslamcı' El Kaide ve Taliban üyelerinin etkisizleştirilip, İran'ın bölgede nükleer bir güç olmasının önüne geçilmesi, ABD'nin yeni yüzyıldaki önemli hedeflerindedir.

ABD'nin diğer bir hedefi ise Rusya'nın kendisini toparlayıp tekrar güneye yayılmasının ve Çin'in bölgede süper bir güç olup kendisine rakip olmasının engellenmesidir. Bu çerçevede ABD Çin ve Rusya ile bölgede yeni oluşan devletleri, batı/neoliberal değerlere entegre etmek istemektedir.

Bölgedeki pazarın ve enerji kaynaklarının güvenliği ve bunların güvenli bir şekilde Batı ekonomisine sunulması, ABD dış politikası için en önemli önceliklerdendir. Çünkü bu bölgedeki enerji merkezlerini kontrol edebilecek güç, dünya ekonomisinin gelişimini ve buradan da Çin, Hindistan, Almanya ya da Rusya gibi güçlerin ekonomik, teknik ve sosyal gelişimini etkileyebilir.

Bu nedenle Çin, Hindistan ve Japonya Asya'daki ve Ortadoğu'daki enerjilerin batıdan doğuya doğru akmasını hedeflemektedirler. Rusya ise bu enerjileri ve akış yollarını kontrol edip hem ekonomisini güçlendirmekte hem de bölgede ve Avrupa'ya karşı önemli bir koz olarak kullanmak istemektedir. Bunun en önemli ayağı ise Ortadoğu, Kafkaslar ve Hazar çevresindeki enerji kaynaklarının ve geçiş yollarının güvenlik altına alınması ve Türkiye üzerinden Batı'ya (AB devletleri ve ABD) aktarılmasıdır.

ABD ordusu bu söz konusu hedefleri gerçekleştirmek için uluslararası arenada güvenlik ve ekonomik politikalarının önünü açmada anahtar rol oynamaktadır. Birleşik Devletler, 1991'deki Irak savaşında olduğu gibi BM'yle eşgüdömlü hareket etmektedir. Ancak Afganistan'ın işgalinde olduğu gibi BMGK'nin desteğini bulamayınca dış politikasının en önemli enstrümanı NATO ve NATO üyesi ülkeler olmuştur. Gerektiğinde de 2003'deki Irak Savaşında olduğu gibi sadece İngiltere ile hareket etmiştir.

Noam Chomsky ve Norman Paech'in iddialarını kanıtlamak mümkün olmasa da 11 Eylül terör saldırıları ile beraber ABD Soğuk Savaş sonrası izolasyonu kırarak ciddi bir muhalefet olmaksızın uluslararası politika açısından en önemli bölgelerden Orta Doğu'dan, Güneydoğu ve Kuzeybatı Asya'ya kadar yayılarak askeri ekonomik, siyasal ve ideolojik yapısını güçlendirmiştir.

ABD'nin 27.05.2010 kamuoyuna duyurduğu yeni güvenlik stratejisi ve akabinde Lizbon'da 19.11.2010/ 20.11.2010 tarihleri arasında yapılan NATO toplantısı göz önünde bulundurulduğunda da Süper Güç'ün bölge politikasının yeni bir boyut kazanacağı söylenebilir. Buna dayanarak de facto İran'a karşı hayata geçirilmek istenen Füze Savunma Sistemi ve Rusya'nın bu projeye dahil edilmesi, Afganistan'da Taliban'a karşı eşgüdümlü hareket etmesi Rus-Amerikan ilişkileri ve bölge politikası açısından bir dönüm noktasıdır. Bununla beraber 20 milyar \$'a mal olması beklenen ve çok kapsamlı olan böyle bir projenin sadece İran'a karşı yapılması pek inandırıcı gelmemektedir. Aynı dönemde Japonya'nın Çin'in bölgede yayılmasını neden göstererek savunma giderlerini İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk defa bu kadar ciddi anlamda arttırması manidardır. Bütün bunlar alt alta sıralandığında radikal İslam'la mücadelenin yanı sıra Çin Halk Cumhuriyeti'nin gelişip kendisine rakip olmasının engellenmesinin dış politikasının önceliği olacağı, diğer bir deyimle ABD- Çin arasında yeni bir Soğuk Savaş rüzgarının işaretini vermektedir. Bütün bu gelişmeler bir yandan Rusya-Çin ve Rusya-İran işbirliğini yakinen etkileyecek diğer yandan ise Türkiye'nin bölgedeki stratejik önemi artacak ve ABD-müttefiki, G-20, NATO üyesi olarak Türkiye; ABD'nin bölgedeki yukarıda sıralanan hedeflerinin gerçekleştirmesinde stratejik konumuyla önemli bir rol oynayacaktır. Ancak Türkiye'nin NATO'nun Füze Kalkanı Projesi'ne ev sahipliği yapması, Türkiye'ye yeni riskler getirebilir. Bu projeye gelecekte Türkiye, ilişkilerinin iyi olduğu İran'ın hedefi olabilir. Bu yeni durum Türkiye açısından üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Rüländ, J., (1994). Regionalmacht Indien? Südasien und die neue Weltordnung, in: Die Friedrich-Ebert- Stiftung (Hrsg.): Internationale Politik und Gesellschaft: International Politics and Society. Friedrich Ebert Vs. Verlag, Bonn, ss: 267-276.
2. Chomsky, N., (2010). "Von Afghanistan über Irak nach Iran - Die Hegemonialpolitik der USA und der NATO und das Versagen Europas", <<https://www.uni-kassel.de/fb5/frieden/regionen/Iran/chomsky2.html>>, 24.05.2010.
3. Paech, N., (2003). "Imperialismus und Völkerrecht: Von der Monroe- zur Bush-Doktrin", Prof. Dr. Norman Paech'in 15. Temmuz 2003'de Hamburg Üniversitesi, evrensel hukuk dersindeki semineri, Hamburg, 15.06.2003.
4. Czempiel, E.O., (2003). Weltpolitik im Umbruch: Die Pax Americana, der Terrorismus und die Zukunft der internationalen Beziehungen. Leske Verlag München, ss: 147-149.
5. Beutler, B., (2010). "Saudi-Arabien des Lithiums" US-Geologen entdeckten in Afghanistan riesige Mineralvorkommen", Neues Deutschland, 15.06.2010.
6. National Security Strategy 2010, (2010). Newsletter der US-Botschaft Berlin, <<http://www.ag-friedensforschung.de/regionen/USA/nss2010-obama.html>>, 27.05.2010.
7. Güneş, E., (2010). Yeni Yüzyıldaki Çin - Amerika Rekabeti, Toplum ve Demokrasi Dergisi, Sayı.7 Eylül-Aralık 2007, ss.91116.

8. AG-Friedenforſchung, (2009). "Ruſſland-USA: Abrüſtungsgespräche verkommen zu Debattierklub Kein Fortſchritt beim START-Vertrag und bei Raketenabwehr" <<http://www.ag-friedensforſchung.de/regionen/Ruſſland/abruesten2.html>>, 16.10.2009.
9. Rudolf, P., (2006). Die USA und der Aufſieg Chinas: Die "Strategie Buſh-Administration, SWP-Studie 9/2006,: Stiftung Wiſſenſchaft und Politik (SWP) Yayın Evi, Berlin, ss: 14.
10. Huntington, S.P., (1996). Der Kampf der Kulturen: The Clash of Civilizations. Die Neugeſtaltung der Weltpolitik im 21. Jahrhundert. Ibera Verlag, New York, ss: 15-188.
11. Filzmaier, P. and Gewesrler, L. vd., (2006). Internationale Politik, Wien, ss: 179-198.
12. Tellal, E., (2001). Ruſya'yla İliſkiler: (Editör) Oran, Baſkın, Türk Dıſ Politikası: Kurtuluſ Savaſından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar, Cilt II: 1980-2001. İletişim Yayınları, İstanbul, ss: 540-550
13. Umbach, F., (2004). Die Volks Republik China: Entwicklungsprozess und Außenpolitik, İn: Knall, Krapp (Hrsg.), Einführung in die internationale Politik. Oldenbourg Wiſſenſchaftsverlag GmbH, München, ss:345.
14. Buſh, G.W., (2003). "Imperialismus und Völkerrecht: Von der Monroe- zur Buſh-Doktrin", <<http://www.ag-friedensforſchung.de/themen/Weltordnung/paech.html>>, 15.06.2003 and National Security Strategy 2002, (2002). Nationale Sicherheitsstrategie der Vereinigten Staaten von Amerika v. 20.9.2002, Blätter für deutsche und internationale Politik, 12/2002, S. 1505 ff.
15. Arı, T., (2009). "ABD'nin Soğuk Savaş Sonrası Politikası ve Türk-ABDn İliſkileri", in: Laçiner, Sedat; Necefoğlu, Hacı; Özertem, Hasan, Selim (Hrsg.): "Türk Dıſ Politikası". USAK Yayınları:24, Ankara, ss: 25-33. Junge Welt, 01.09.2010, "Weiterhin an Euphrat und Tigris"
16. Laçiner, S., (2009). "Boru Hatları olan ülke Bölünmez", Taraf, 18.05.2009.
17. National Security Strategy 2010, (2010). Newsletter der US-BotschaftBerlin,<<http://www.agfriedensforſchung.de/regionen/USA/nss2010-obama.html>>, 27.05.2010.
18. Standke, O., (2011). "Wenn das Pentagon spart", Neues Deutschland, 8.01.2011.
19. Fıratnews Agency, (2010). "NATO'nun yeni hedefi Asya" <<http://www.firatnews.org/index.php?rupel=nuce&nuceID=36323>>, 22.11.2010.
20. Radikal, (2010). "ABD: Füze kalkanı için Türkiye iyi bir yer". <<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&ArticleID=1023549&Date=13.10.2010&CategoryID=77>>, 13.10.2010.
21. Galtung, J., (2004). "Irak: Der Krieg nach dem Krieg Friedensforſcher Johan Galtung: "Missverständnisse und Fehleinschätzungen", (Stefan Leidel ile söyleſi) Deutsche Welle, 20.04.2004.
22. Taſtekin, F., (2010). "NATO hamurunu asıl Ruſya yoğuruyor", <<http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=RadikalYazar&ArticleID=1029669&Yazar=FEHİMTAŞTEKİN&Date=22.11.2010&CategoryID=100>>, 22.11.2010)
23. Ntvmsnbc Web sayfası, (2009). "Afganistan'daki Türk asker sayısı artıyor mu?", < <http://www.ntvmsnbc.com/id/25019907/>>, 11.11.2009.
25. Fıratnews Agency, (2010). "ABD, Tacikistan'da askeri eğitim merkeziliyor", <<http://www.firatnews.org/index.php?rupel=nuce&nuceID=28664>>, 25.06.2010.

26. Spiegelonline, (2010). "Neue Verteidigungsstrategie Japan rüstetsich gegen China", <<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,735274,00.html>>, 17.12.2010.
27. Konickz, T., (2010). "China blickt nordwärts: Sibiriens Rohstoffe im Sog des Pekinger Wachstumsrausches: Trotz mancher Bedenken im Kreml wird Zusammenarbeit intensiviert", junge Welt, 09.04.2010.
28. Birnstiel, W., (2010). "Verstimmung überwunden: Bundeskanzlerin Merkel zum vierten Mal in China" Neues Deutschland, 16.07.2010.
29. Chin, D., (2010). 11.10.2010: "China strebt asiatischen Sicherheitsmechanismus an / Beijing backs initiative for Asia security: Peking hofft außerdem auf Ende des US-Rüstungsembargos - Obamas Trostpflaster für chinesische Nobelpreisniederlage? / US may lift Chinese arms embargo".
30. Konickz, T., (2010). "Wolken über Chimerica: Abhängigkeit lahemt die Supermaechte: Wahington drängt Peking zur Aufwertung der Währung, was Chinas Wirtschaft nicht verkraften würde", Junge Welt, 20.03.2010.
31. Pomrehn, W., (2010). "Seltene Erden aus China: Die USA wollen Ausfuhrbeschränkungen Pekings nicht akzeptieren" junge Welt, 25.10.2010.
32. Makarkin, A., (2006). "Die Ukraine will in die NATO: Für die USA ist ein baldiger Beitritt der Ukraine derart wichtig, dass sie den russischen Flottenstützpunkt in Sewastopol glauben vernachlässigen zu könnten", <<http://www.agfriedensforschung.de/regionen/Ukraine/nato.html>>, 08.05.2006.
33. Hürriyet, (2010). 02.08.2010: "Çin'le İran arasında dev anlaşıma".
34. Radikal Web Sayfası, (2011). Rusya'dan Çin'e ilk petrol akmaya başladı: Dünyanın en büyük petrol üreticisi Rusya'yı, dünyanın en büyük ikinci enerji tüketicisi Çin'e bağlayan ilk petrol boru hattından petrol sevkıyatı başladı", <<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1034894&Date=02.01.2011&CategoryID=81>>, 02.01.2011.
35. Spiegelonline, (2010). "Neues Bündnis: Russland will sich am Nato-Raketenschild beteiligen", <<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,730269,00.html>>, 20.11.2010.